

PÁZMÁNY PÉTER KATOLIKUS EGYETEM KÁNONJOGI
POSZTGRADUÁLIS INTÉZET

**A VILÁGI KRISZTUSHÍVŐK KÖZREMŰKÖDÉSE A KRISZTUSI
HÁRMAS KÜLDETÉSBEN ÉS A KORMÁNYZATI HATALOM
GYAKORLÁSÁBAN**

Tézisfüzet

Témavezető: Dr. Szabó Péter

Készítette: Kiss Gábor

Budapest

2020

1. Status quaestionis

A II. Vatikáni Zsinat után a katolikus egyház számos területén olyan reformokra került sor, melyek elemzése és értékelése mind a mai napig tart. Az egyház önértelmezése kapcsán bekövetkező ekkleziológiai fordulat eredményeképp felértékelődött a világi hívek szerepe a krisztusi közösség küldetésében, melyre joggal reflektált az 1983-ban megjelenő új Egyházi Törvénykönyv. Így a *Lumen gentium* és *Apostolicam actuositatem* dokumentumok óta felmerült az az egyházzogi jelentőséggel bíró kérdés, mely a világi krisztushívők az egyház küldetésben történő közreműködését vizsgálja a hármass krisztusi feladat dimenziójában. Ennek vizsgálata során óhatatlanul reflektálni kell az egyházban létező hatalom gyakorlásának és birtoklásának kérdéseire is. Ennek részletes elemzésére vállalkoztam jelen munkámban.

Disszertációmban olyan releváns problémát választottam vizsgálódásom tárgyának, mely több ponton megosztja a kánonjogi szerzőket, így különböző álláspontok alakultak ki. Ezek eltérő válaszokat adnak a dolgozatomban vizsgált kérdésre: a kormányzati hatalomban való közreműködés révén a világi krisztushívők miként tudnak bekapcsolódni a krisztusi hármass küldetés gyakorlásába?

Kérdésselvetésem aktualitását mutatja, hogy a témában kezdettől széleskörű kánonjogtudományi vita folyik, így markáns álláspontok alakulhattak ki. A szent hatalom (*sacra potestas*) egyházzogi recepciója és a benne való közreműködés kérdése kapcsán a mértékadó véleményeket két csoportba lehet sorolni, így beszélhetünk egy „német” és egy „római” iskoláról. Ezek alapvető álláspontjait a következőképp foglalhatjuk össze.¹ A német iskolához² tartozó szerzők véleménye szerint (1) csupán csak egy, osztatlan hatalom létezik az egyházban, (2) mely közvetlenül a szent rendből ered, így ennek logikus következményeként (3) csak az ordóban részesült személyek birtokolhatják és gyakorolhatják a szent hatalmat.³ Előbbi álláspont mellett egy másik is körvonalazható, melyet „római” iskolának⁴ szokás

---

¹ Vö. McDONOUGH, E., *Laity and the Inner Working of the Church*, in *The Jurist* 47 (1987) 231–234. CELEGHIN A., *Sacra potestas: quaestio post conciliaris*, in *Periodica* 74 (1985) 165–225.

² Főbb képviselői: Wilhelm Bertrams, lásd: BERTRAMS W., *De missione divina et de consecratione episcopali tamquam constitutiva officii Supremi Ecclesiae Pastoris*, in *Periodica* 65 (1976) 188–189., Klaus Mörsdorf, lásd: MÖRSDORF K., *Die hierarchische Struktur der Kirchenverfassung*, in *Seminarium* 6 (1966) 403–416. Ezen iskolához tartozik még Antonio Bonnet, Renato Da Cosio, Antonio Da Silva Pererira, Frans Daneels, Velasio De Paolis, Giuseppe Mazzoni, Urbano Navarrete, Olysius Robleda, Reinhold Schwarz, Winfried Aymans, Peter Krämer, Klaus Lüdicke, Heribert Müller, Johannes Neumann, Otto Saier, Michael Schmaus, Hubert Socha, Knut Walf.

³ Vö. CELEGHIN, A., *Origine e natura della potestà sacra*, Brescia 1987. 79–139.

⁴ Főbb képviselője Jean Beyer lásd: BEYER, J., *De natura potestatis regiminis seu iurisdictionis recte in Codice renovato enuntianda*, in *Periodica* 71 (1982) 145.; James Cuneo vö. CUNEO J. J., *The Power of Jurisdiction: Empowerment for Church Functioning and Mission distinct from Power of Orders*, in *The Jurist* 39 (1979) 183–219.; Az iskolán belül megkülönböztethetünk úgynevezett „Opus Dei” vagy „navarrai” vonalat és „olasz”

nevezni. Ez (1) megkülönbözteti a szent hatalom két aspektusát, így beszél annak rendi és joghatósági dimenziójáról. E csoporthoz tartozó szerzők szerint (2) a szent hatalomnak (*sacra potestas*) végső soron szentségi forrása van, azonban annak joghatósági aspektusa nem csak a szentelésből származhat. Ebből következik, hogy lehetségesnek tartják, hogy (3) a fel nem szentelt krisztushívők meghatározott körülmények között gyakorolják a hatalom bizonyos részeit.⁵

A fentiek fényében a dolgozatom kérdését így foglalom össze: Milyen lehetőségük van a világi krisztushívőknek közreműködni a hármass krisztusi küldetésben a II. Vatikáni Zsinat után az új Egyházi Törvénykönyv fényében? Előbbiekéből következik továbbá annak vizsgálata is, hogyan képesek e közreműködésben a kormányzati hatalmat is elnyerni?

2. Témalehatárolás

A II. Vatikáni Zsinat és a laikusokról szóló teológia mind szélesebb kibontásának következménye a szent tudományok különböző szakterületein is megjelent. Így a világi hívők témájával a dogmatika, a liturgia, az erkölcszociológia, de az egyházjog is foglalkozik. Egy kánonjogi disszertáció csak ezen utóbbi dimenzió vizsgálatát vállalhatja magára, azonban a laikus krisztushívők témája még így is túlon túl széles lenne. Dolgozatomban csak a hatalomban való részesedés és az ehhez kapcsolódó, egyház küldetésében történő közreműködési képességet vizsgálom, melyek a választott kérdésfelvetésem miatt relevánsnak bizonyulnak. A hatályos jog kellő mélységben történő bemutatásához disszertációmban röviden áttekintem az egyházi hatalom rendi és joghatósági aspektus szétválásának történetét. A hatalomról alkotott kánonjogi szemlélet történeti bemutatása után térek rá az 1917-es CIC kapcsán e hatalmi valóság és a világi hívők kapcsolatának együttes vizsgálatára.

Eicher⁶ hívja fel a figyelmünket a hármass küldetés séma jelentőségére, amikor hangsúlyozza, hogy amíg az egyházi hatalom tekintetében a hierarchikus rétegződés dimenziója elszakította volna egymástól az egyház felszentelt és fel nem szentelt tagjait, addig e hármass feladatról szóló tanítás („*Drei-Ämter-Lehre*”) ezt megakadályozva, egységbe foglalja őket, hiszen mindkettő ugyanabból a szolgálatból részesül, mely őket Krisztussal és így egymással is összekapcsolja. Dolgozatomban tehát amikor e hármass küldetésben való közreműködésre

---

csoportosulást. Ezek szerzői: A. Doglio, P. Frattin, Carl Fürst, Gianfranco Ghirlanda, A. Gutierrez, Javier Hervada, Pedro Lombardia, Juan Marques, Alfons Stickler, Antonio Souto, Juan Vildrich.

⁵ McDONOUGH, E., *Laity and the Inner Working of the Church*, in *The Jurist* 47 (1987) 231–233.

⁶ EICHER, P., *Priester und Laien – im Wesen verschieden?*, in DENZLER, G. (Hg), *Priester für heute*, München 1980. 34–50.

fókuszálom figyelmem, nem lehetséges, hogy az egyház minden rétegének és az ordó különböző fokozataiban részesedett személyek feladatait kutassam, hanem kifejezetten a laikusok lehetőségeit veszem górcső alá.

Be kívánom mutatni azt a törvényhozási problémát, mely a 129. kánon kodifikációja során a hatalom eredetének kérdése kapcsán merült fel. A szent rend és kormányzati hatalom kapcsolatára kimerítő választ adni nem lehet egy kánonjogi doktori dolgozat feladata. Ehelyett olyan kérdések felvetésére vállalkozom, melyek meglátásom szerint a későbbiekben segíthetik a hatályos jogszabályok pontosítását.

Az új kódex nemcsak a kormányzati hatalomban való közreműködés elvi lehetőségét teremtette meg a fel nem szentelt személyek számára, hanem ezt jogilag szabályozott keretekben látta megvalósíthatónak. Így egyes egyházi hivatalokat elérhetővé tett a laikus hívek számára. A CIC 228. kánonja külön is kiemeli a világi krisztushívők bizonyos jogképességét egyes hivatalok viselésére szakmai hozzáértésük révén. Dolgozatom célja tehát az, hogy a 129. kánonból kiindulva röviden felvázoljam a kánonjogi hivatalfogalom változásának azon aspektusait, melyek a világi híveket és szolgálatukat érintik.

Munkám fő részét alkotó ötödik, hatodik és hetedik fejezetekben az egyház tanítói, megszentelői és kormányzói küldetésében történő laikus közreműködés lehetőségeit vázolom fel. Miután röviden bemutatom az adott fejezetben tárgyalt „küldetés” tartalmi és személyi alapjait, rátérek a disszertációm számára releváns kérdések tárgyalására. Ezek során az egyes feladatok esetében pusztán csak azokat elemzem, melyek esetében az együttműködés (*cooperatio*) képessége különösen is megjelenik a szent rendben részesült és nem részesült szolgálattevők viszonylatában.

3. Módszertan

Mivel disszertációm elsősorban kánonjogi kérdésfelvetést kutat, ezért az egyházjogi tények vizsgálatára helyezem a hangsúlyt. Ez azonban nem lehetséges az általam választott alkotmányjogi téma esetében anélkül, hogy ne fordítanám figyelmem a kellő dogmatikai alapokra a II. Vatikáni Zsinat dokumentumai és azok hermeneutikai jelentősége kapcsán. Dolgozatomban a világi közreműködés és részvétel kérdését több kánoni intézmény keresztmetszetében vizsgálom. Ezeket egységes módon kívántam elemezni. Elsőként így – amennyiben releváns – a Piusz-Benedek-féle törvénykönyv szabályozását tekintettem át. Ezt követően részletesen bemutattam a zsinati dokumentumok alapján azt a kodifikációs

folyamatot, mely végül a hatályos törvényi formához vezetett. Ezek után a hatályos kánon szövege kerül egzegetikus feldolgozásra.

4. Összefoglalás

4.1. Eredmények

A világi krisztushívők a keresztség és a bérmálás beavató szentségei révén részesednek Krisztus Urunktól az Egyházra bízott hármasküldetéséből saját módjukon és szentségi alapjuk mentén. Véleményem alapján e közreműködés a kormányzati hatalomhoz való viszonyuk szerint hármasküldetés formájában valósulhat meg: *általános*, *közvetett* és *közvetlen* módon.

Általánosnak nevezem azt, amikor a laikus személyek a keresztségben kapott küldetésüket önállóan, minden egyházi hatósági engedély nélkül, saját nevükben, és legtöbbször a világban megélt hitük kifejeződésékként valósítják meg. E teológiailag megélt valóság a hitben és családi életben válik élővé és misszióssá.

Közvetettnek hívom a közreműködést, amikor bár az adott laikus személy rendelkezik az egyházi hatóság bizonyos engedélyével, talán még feladatát is az egyház nevében látja el, azonban működése áttételes formában kapcsolódik csak a kormányzati hatalomhoz.

Végül *közvetlenül* valósítják meg a témában vizsgált kánoni-teológiai küldetést, amikor az illetékes hatóság engedélyével járnak el úgy, hogy valós módon birtokolják az adott cselekmény elvégzéséhez szükséges hatalmat. Ilyen lehet a laikus bírák jogintézménye. E tény pedig rávilágít a fenti gondolatmenet következményeire akár a krisztusi hármasküldetés (*tria munera Christi*), akár az egyházi hatalom tekintetében. Míg a hármasküldetés megélésére találó fogalom a közreműködés (*cooperatio*), hiszen az számos formában valósulhat meg, addig a kormányzati hatalom esetében azonban elégtelennek bizonyul.

Véleményem szerint a disszertációmban vizsgált kérdés megoldási lehetősége azonban végső soron inkább teológiai, mintsem kánonjogi jellegű. A rendelkezésre álló egyháztani ismeretek elmélyítése és az egyház történeti hagyományaival történő őszinte szembenézés szükséges ahhoz, hogy megszülethessen az a teológiai alap, mely kellő pontossággal mutatja be a szent hatalom ordóval való kapcsolatát. Ez kellőképpen megvilágítaná így a pappá nem szentelt személyek benne történő részesedésének képességét.

4.2. Vitatott kérdések

Kutatásom során az általános normák, az egyházi alkotmányjog és eljárásjog olyan területeit vizsgáltam a laikus közreműködés szemszögéből, melyek kapcsán a szakirodalom fényében olyan nyitott kérdések merültek fel, amelyek további vizsgálódást igényelnek.

Álláspontom alapján elsőként ki szükséges emelni a szent hatalom fogalmának kánonjogi recepcióját. Nem teljesen világos, hogy a '83-as CIC kormányzati hatalomról szóló kánonjaiban a törvényhozó miért nem említi a „szent hatalom” (*sacra potestas*) fogalmát. A zsinat által alkotott terminus technikus bár alapvetően teológiai megközelítésben mutatja be egységes módon a hatalom egyházi közösségben megnyilvánuló természetét, azonban a rendi és joghatósági aspektusok között egységet teremtő jellege miatt bizonytalannak alkalmas lett volna az új Egyházi Törvénykönyvben is megteremteni a koherens hatalmi szemléletet.

A laikusok által is betölthető tanítói feladatok között talán a prédikáció területe képezheti napjainkban azt a pontot, mely körül a legtöbb nyitott kánonjogi kérdést fedezhetjük fel. Bár a kódex világos sémában kívánta az egyházi hierarchia és a laikusok igehirdető tevékenységét szabályozni (püspök számára prédikációs jog [„*ius praedicandi*”], a klérus többi tagja számára felhatalmazás [„*facultas praedicandi*”], laikus esetében megengedhetőség [„*admitti possunt*”]), mégis számos ponton probléma merült fel az 767. kánon 1. §-nak értelmezése kapcsán, méghozzá többnyire a törvényhozó következetlen szóhasználata miatt. Lehetséges-e homília mondása laikusok részéről? Amennyiben igen, úgy végezhető-e ez szentmisében, vagy csak pap jelenléte nélküli más istentiszteleti cselekmények keretében? Ki a jogosult az engedély általános esetleg konkrét megadására?

Álláspontom szerint a laikus prédikáció kérdése elsősorban nem annak lehetősége körül forog, mint inkább azon diskurzus mentén, hogy van-e lehetősége szentmise keretében is erre, vagy pusztán csak azon kívül. Véleményem alapján ezért a jövőben folytatott párbeszéd hatékonyabb lehet, ha azt nem a homília (mint a klérus számára fenntartott igehirdetési forma) és a prédikáció (részben liturgikus, részben pedig nem liturgikus beszéd) feszültségében folytatódna, hiszen a homília fogalmát eddig sem használta sem a szakirodalom, sem pedig az egyházi hatóság következetesen. Sokkal inkább a prédikáció lehetőségének kérdését érdemes szentmisében és azon kívül vizsgálni, ügyelve mindkét esetben a liturgikus teológia szempontjaira.

Disszertációmban bemutattam, hogy a megfelelő képzettséggel, homiletikai tudással rendelkező és felhatalmazással is bíró hívek az egyház igehirdető szolgálata során már a prédikáció terén igen széleskörűen közre tudnak működni a felszentelt szolgálattevőkkel. E

téren végzett munkájukat azonban továbbra is rendkívülinek kell tekinteni még akkor is, ha a paphiány okozta szükséghelyzet számos részegyház esetében tartósnak bizonyul.

Ugyancsak több kérdés merül fel a tanítói küldetés kapcsán a missziós munkában résztvevő laikusok esetében is. A CIC 784. kánon lehetőséget biztosít arra, hogy a hit „első” hirdetői a klerikusok és szerzetesek mellett már egyházi megbízatással rendelkező világi hívek is lehessenek. E megbízatásuk során számos olyan feladatot elláthatnak, melyre szentségileg képesek: hithirdetés, tanítás, egyes szentségek kiszolgáltatása.

Az ordó hiánya azonban akadályként is megjelenik számukra tevékenységükkel összefüggésben. Disszertációmban reflektáltam e problematikára és bemutattam álláspontom. A misszionárius – mint hithirdető, katekéta – feladata ellátása során elsősorban az egyház igehirdető küldetésében vesz részt és ellátja az ehhez kapcsolódó pásztori feladatokat.

Mivel azonban (főszabály szerint) nemkeresztény környezetben végzi munkáját, a keresztséget leszámítva nem is szerves része feladatuknak a szentségek teljességének kiszolgáltatása. Ebből is adódhat a CIC 784. kánonjának újdonsága, tudniillik, hogy e misszionáriusi feladatot az illetékes hatóság felhatalmazásával pappá nem szentelt személy is el tudja látni. Az egyház tanító küldetése során – a CIC 517. kánon 2.§-nak analógiájával – képes közreműködni és együttműködni a misszionárius olyan felszentelt szolgálattevőkkel, akik a közösséget szentségi módon vezetni tudják Krisztust is reprezentálva. Így végső soron e ponton is a *cooperatio* fogalmával írható le a világi személy missziós feladatban történő szerepvállalásának lényege.

Szintén a tanítói küldetés köréhez sorolható a katekéta és hitoktatói szolgálat mellett a Ferenc pápa 2017-es *Veritatis gaudium* kezdetű apostoli konstitúciójával újraszabályozott egyházi egyetemek témaköre. Ezen intézményekben is szerephez jutnak ugyanis a pappá nem szentelt tanárok. A jövő kutatásainak tárgyát fogja képezni annak további elemzése, milyen módon képesek a szent tudományok oktatásában való szerepvállalásra e megreformált környezetben.

Az egyház megszentelő küldetésében mutatkozó laikus részvétel meghatározó pontjaként a CIC 230. kánon hármastipológiát mutat be. Míg az 1. § a tartós, – részben szent rendhez kötődő – a püspök egyházi felhatalmazásával gyakorolt liturgikus szolgálatokba kapcsolja be a laikus személyt, addig a második kánon ennek egyedi, nem állandó megvalósulását teszi lehetővé minden világi számára, abból a nőket sem kizárva. Végezetül a kánont lezáró utolsó paragrafus pedig kitágítja annak lehetőségét, hogy az egyház nyilvános liturgiájában más módokon is közreműködhessenek laikus személyek.

Dolgozatom témáján már túlmutat a megszentelői küldetésben történő *liturgikus* részvétel lehetőségének kutatása. A *cooperatio* liturgikus teológiai vizsgálata felhívhatja a későbbiekben arra is a figyelmet, hogy példának okáért Imaórák Liturgiájának végzése során a világiak olyan teljesebb formában lehetnek az egyház istentiszteleti cselekményének részesei, alanyai és egyszerre végzői is, mely jelenség a jövőben további vizsgálódásra is számot tarthat.

Dolgozatomban a megszentelői küldetésben (*munus sanctificandi*) megvalósuló együttműködés kapcsán az egyik legfontosabb konklúzióként azt állítom, hogy e területen sajátos módon – így a tanítói és kormányzói feladatoktól eltérően – valósul meg a II. Vatikáni Zsinat kívánsága. Míg a tanítói feladatok terén fel nem szentelt személyek viszonylag szélesebb körben be tudnak kapcsolódni az egyház küldetésébe, addig a megszentelői szolgálat elsődleges közege maga a liturgia.

Az istentiszteleti cselekményeknek alanya az egész megszentelt nép, mégis ezek végzése illetve irányítása az egyházi rend szentségében részesedett személyek sajátos joga és kötelezettsége. Így a közreműködés és a klérussal való együttműködés legfontosabb határa az ordó szentségének hiánya lesz. A liturgikus cselekmények során a laikus személyek azonban sajátos karizmáik miatt akkor is aktívan közreműködnek, amikor önmagában nem teljesítenek valamilyen liturgikus szolgálatot, hanem „pusztán” csak tevékenyen részt vesznek abban, imáikkal és figyelmükkel követve a szent történéseket (*participatio actuosa*). Így végső soron gyümölcsöző részvétel (*participatio fructuosa*) fakad az így végzett „szolgálatukból”. Ennek értelmében pedig a tevékeny részvétel liturgikus dimenziója fontos kánonjogi jelentőséggel gazdagodik.

A liturgia területén azonban találunk olyan tisztségeket is, melyeket laikus személyek nem csak helyettesítő jelleggel – szükséghelyzetben – láthatnak el, pótolva ezzel a felszentelt személyt, hanem akkor is gyakorolhatják őket, amikor elegendő számú klerikus van jelen. Ilyen lehet például okáért a lektori szolgálat, illetve a CIC 230. kánonban felsorolt egyéb szerepkörök, különösen is számos szentelmény és áldás kiszolgáltatása. Egyes áldások és a zsolozsma pedig rámutatnak arra, hogy a megszentelői feladatokat bizonyos esetekben akár egyházi felhatalmazás nélkül is képesek gyakorolni, hiszen arra a keresztség szentségéből fakadóan lehetőségük nyílik.

A megszentelői küldetés kapcsán tehát a *cooperatio* egy újabb dimenziója figyelhető meg: világi személyek rendkívüli módon közreműködhetnek az egyház megszentelő tevékenységében, azonban ugyancsak lehetőségük van arra, hogy rendes módon gyakorolhassák a keresztség szentségében kapott kegyelmi adományokat és valós feladatokban szolgálhassanak, mely következtében végső soron a közreműködés tartalma is gazdagodik.

A hármás krisztusi küldetés utolsó tagjaként a világi személyek egyházkormányzati feladatokban mutatkozó közreműködése véleményem szerint a vizsgált téma egyik legszokásosabb aspektusát képezi. Ehelyütt elsőként a CIC 517. kánon 2. §-a által lehetővé tett lelkipásztori munkába történő bekapcsolódást vettem górcső alá. Az 1983-as CIC egyik újdonságaként a részegyház püspöke által kinevezett laikus személy ténylegesen, tevőlegesen vesz részt az 517. kánon 2. §-a szerint rábízott közösség lelkipásztori ellátásában azáltal, hogy közreműködik benne.

Ilyenkor a megyéspüspök megbíz egy világi személyt a plébániai munkában való közreműködésre, azaz a plébániai lelkipásztori ellátásában való részvételre. Így a püspöki kinevezés a világi hívő esetében feladatkörét illetően azon kereteken belül marad, melyet a keresztség és bérmálás szentségében részesülve el tud látni.

Abban a tényben, hogy némely lelkipásztori feladatot nem képes gyakorolni az így megbízott laikus, kifejeződik a kánonban foglalt „részvétel a lelkipásztori feladat gyakorlásában” valódi tartalma („*participatio in exercitio curae pastoralis*”), hiszen pusztán a lelkipásztori teendők egy részét végezheti csak el. Véleményem szerint talán az általam vizsgált problémakör egyik legvitatottabb kérdését foglalja magában az idézett kánonban szereplő lelkipásztori munkatárs hivatala.

A jelen és jövő egyházi gyakorlata és az ezekre reflektáló egyházzog feladata lesz olyan módon körvonalazni a kánonban rejlő lehetőséget, mely a világi személyt sem fogja pusztán csak szolgai módon az önállóságától és felelősségvállalástól megfosztott „pap-pótléknak” tekinteni, de az ő munkáját koordináló felszentelt szolgálattevő sem válik mindeközben pusztán csak a szentségeket automatikusan kiszolgáltató „funkcionáriussá”.

A disszertációm utolsó pontjában tárgyalt egyházi bírósági hivatalok az együttműködés igen széleskörű megvalósulásának példáját nyújtják, hiszen a különböző bírósági szervezetekben kettős módon valósul meg a doktori dolgozatom által vizsgált kérdésfelvetés. A II. Vatikáni Zsinat nyomán számos laikus krisztushívő kapcsolódhatott be az egyházi jogszolgáltatás egyes szerepköreibe jegyzőként, ügyvédként, kötelékvédőként vagy esetleg ügyhallgatóként. Esetükben a hatalomban való közreműködés közvetett módon jelenik meg: tevékenységükkel hozzájárulnak az ítélet meghozatalához és az igazság kiderítéséhez, önmaguk azonban nem vesznek részt az ítélethozatal konkrét aktusában. Ezért közvetettnek nevezem e részvételt.

A CIC 1421. kánonjának 2. §-a alapján bíróvá kinevezett személy azonban az előbbiektől eltérő módon *közvetlenül* működik közre illetve részesül a kormányzati hatalomban, esetünkben annak bírói funkcióiban. Így tehát megvalósul az ítélet kollektív meghozatala során a 129.

kánon 2. §-ában foglalt alapelv, sőt még az abban megfogalmazott közreműködéstől akár több is. Amennyiben a világi személy nem bírná önmagában is a bírói hatalmat, úgy nem lenne képes votumával hozzájárulni a kollégium közös ítéletéhez. Így pedig a laikus bírászkodás olyan kánoni hivatallá lehet, mely segít jobban megérteni a kormányzati hatalom természetét.

4.3. Kitekintés

A világi krisztushívők és az általuk ellátott egyes egyházi funkciók vizsgálatára számos példát találunk a legfrissebb kánonjogi szakirodalmat vizsgálva. Ezek mind más és más aspektusát igyekeznek bemutatni a témakörnek. *Kevin Gillespie* 2017-ben megjelent monográfiájában⁷ a kérdés teológiai oldalára fekteti a hangsúlyt és az általános és szolgálati papság, a szent hatalom eredetének vizsgálatában mélyül el. E megközelítés megkerülhetetlen, hiszen a hatalomról alkotott felfogás teológiai (újra)definiálása valóban szükséges a modern szisztematikus egyháztan számára.

E nézőpont azonban bizonyos veszélyekkel is járhat, ha ennek következtében a tényleges laikus közreműködés gyakorlati elemzése háttérbe szorul. Egyes szerzők a problémakörhöz tartozó kérdéseket szétbontják és így külön-külön foglalkoznak azok egyedi megvalósulási formáival az egyes egyházi hivatalok kapcsán. Jó példa erre *Jordi Bertomeu Farnós*, aki a CIC 517. kánonjának 2. §-t teszi meg egezetikus elemzése tárgyává, vagy *Heribert Hallermann*, aki a laikus prédikációt vizsgálta.⁸ Kétségtelen, hogy ezen elemzések erőssége, hogy az adott kérdést annak teljes mélységében képes szemléltetni. Ez a metodikai alapállás azonban annak veszélyét is hordozhatja, hogy kevésbé születik egységes, átfogó válasz a témában érintett kánonjogi intézmények egészét illetően.

Véleményem szerint, az egyházjogi vizsgáldást nem lehet elszeparálni az egyes hivatalok mentén, hanem a maguk organikus egészében kell őket szemlélni. A témával való foglalatosság egy újabb lépése lehet, hogy a kánoni jog megállapításait a szisztematikus teológia, a pasztorálteológia vagy éppen a liturgiatudomány sajátos kérdésfelvetéseivel vetjük össze.⁹

---

⁷ GILLESPIE, K., *Ecclesiastical office and the participation of the lay faithful in the exercise of sacred power. Towards a theological and canonical understanding of the mutual orientation in the sign of Christ*, Roma 2017.

⁸ FARNÓS, J. B., *La participación de los laicos en el ejercicio de la cura pastoral parroquial : ¿expresión de una nueva ministerialidad en la Iglesia? Estudio exegético del can. 517 §2 CIC*. Roma 2017.; HALLERMANN, H., „...dass nur öffentlich predige, wer gesandt ist.” *Kanonistische Nachfragen und Perspektiven zum Verbot der „Laienpredigt”*. Paderborn 2017.

⁹ Vö. HALLERMANN, H., *Die Verantwortung gemeinsam tragen. Erfahrungen mit der kooperativen Pastoral im Bistum Mainz*, Mainz 1999.

Hasonlóan hasznos lehet a jövő számára a közreműködés (*cooperatio*) fogalmát vizsgáló további teológiai kutatás és ennek eredményeit a kánoni jog szintjén is hasznosító elemzés, mely fényében a problémakör egyik alapfogalma is könnyebben elhelyezhetővé válhat az Egyházi Törvénykönyv rendszerében.